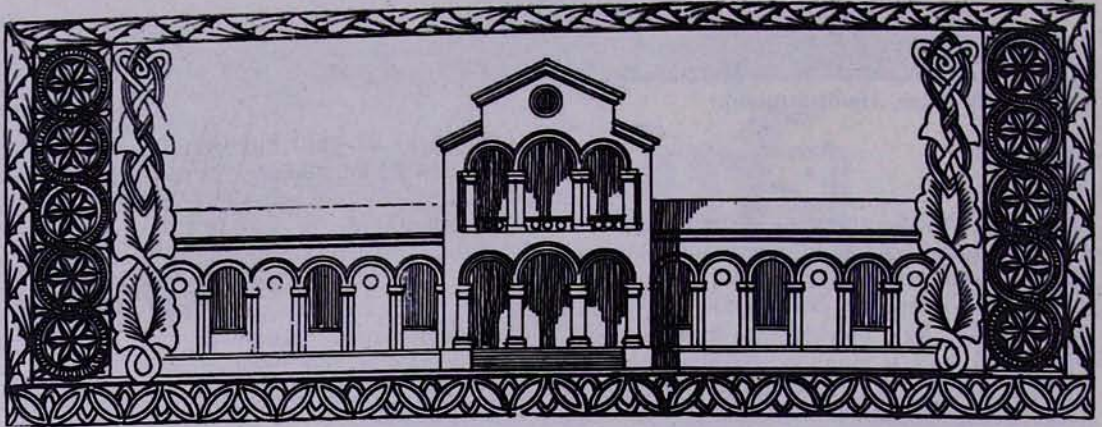

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՅՈՒ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ ԵՐԵԿՈ ՀՈԳԵՎՈՐ ԾԵՄԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍՐԱՀՈՒՄ

Մարտի 28. ուրբաթ. Մեծ պահք: Մայր տաճարում երեկոյան ժամը 19-ին Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ կատարվում է գիշերային **Հսկում**-ի հանդիսավոր ու տպավորիչ արարողությունը՝ հավատացյալների բազմության մասնակցությամբ:

Խորհրդավոր, մթաքող լույսի մեջ, փակ խորանի դիմաց, ատյանում, խաչելության պատկերի առաջ, հոգևոր ճեմարանի սաների աղոթաձայն կատարումով հնչում են **ս. Ներսես Ծնորհալու** և **ս. Գրիգոր Նարեկացու** Հսկման երգերն ու աղոթքները՝ ներկաների հավատավոր հոգիները լցնելով և վերացնելով բարեպաշտ երկյուղածությամբ:

Արարողության ավարտին Վեհափառ Հայրապետը եկեղեցական թափուրով Մայր տաճարից առաջնորդվում է հոգևոր ճեմարանի հանդիսության սրահ՝ նախագահելու Մեծ պահքի առիթով կազմակերպված և **ս. Գրիգոր Նարեկացու** հիշատակին նվիրված գրական-երաժշտական երեկոյին:

Երեկոյին ներկա են լինում Մայր Աթոռի միաբանները, հոգևոր ճեմարանի դասախոսներն ու ուսանողները և բազմաթիվ հրավիրյալներ ու հյուրեր:

Երեկոյի բացման խոսքով հանդես է գալիս հոգևոր ճեմարանի տեսուչ **տ. Հովհաննես քհն. Մարությունը**.

«Հոգևոր ճեմարանի տեսչության համար ուրախություն է նվիրական այս հարկի տակ մի անգամ ևս հավաքվել՝ ըմբռնվելու, վալելելու համար հայ ժողովրդի մեծ աղոթասացի և հանճարեղ բանաստեղծի՝ **ս. Գրիգոր Նարեկացու** «Մատենան Ողբերգութեան» պոեմից հատվածներ՝ նրա ստեղծագործությունների և եկեղեցական այլ երգերի երաժշտական ֆոնի վրա:

Գրիգոր Նարեկացին դադարել է միայն մեր ժողովրդի սեփականությունը լինելուց: Նա համաշխարհային արվեստի գանձարանում Դանթեի և Ծեքսպիրի կողքին ունի իր արժանի տեղը:

Նրա պոեմը ոչ միայն գրական, այլև փիլիսոփայական, աստվածաբանական բացառիկ նշանակություն ունեցող գործ է համաշխարհային մշակույթի պատմության մեջ:

Ինչպես հայ ժողովուրդը բազում դարեր տառապել է ու պայքարել մեղքի և չարիքի դեմ՝ հանուն արդարության և խաղաղության, այնպես էլ Նարեկացին աղոթում և տառապում է մեղավոր մարդու հոգու խաղաղության և արդարության հաղթանակի համար:

Մարդկությունը այսօր էլ կարիք ունի հոգեկան խաղաղության, աղոթքի և կատարելության: Նարեկացին տառապած մարդկու-

թյան ուղին լուսավորող հայ ջահակիրն է»։
Բացման խոսքից հետո ս. Գրիգոր Նարեկացու կյանքի և գործունեության մասին հակիրճ զեկուցումով հանդես է գալիս հոգևոր ճամարանի Գլխարանի ուսանող Սամվել արկ. Պետրոսյանը։

«Ս. Գրիգոր Նարեկացին հանդիսանում է հայ վերածնության սկզբնավորման շրջանի գրականության մեծագույն դեմքը։ Համաշխարհային գրականության մեջ նա հոչակվել է իր «Մատենան Ողբերգութեան» պոեմով։ Նարեկացին իր այս գործով միջնադարի քնարերգականից ամենամեծն է։

Ս. Գրիգոր Նարեկացու ստեղծագործությունները լավ հասկանալու համար անհրաժեշտ է ընդհանուր պատկերացում ունենալ նրա ապրած ժամանակաշրջանի և այն գաղափարական ու հասարակական միջավայրի մասին, որի մեջ ապրել ու գործել է նա և որի արտահայտություններն են նրա ստեղծագործությունները։

Այդ շրջանում, երբ թագավորում էր աշխարհի և կյանքի ունայնության գաղափարը, մարդու բուն հայրենիքը համարվում էր հանդերձյալ կյանքը։ Իսկ դրան հասնելու համար արգելք էր լինում մարմինը։ Ուրեմն պետք է մահացնել մարմինը՝ տանջանքների ենթարկելով իրեն։ Եվ մարդ որքան ավելի ապաշխարեր, տանջեր իրեն քաղցով ու ծարավով, այնքան ավելի ձեռք կբերեր հոգու տիրապետություն մարմնի վրա։

Հոգու այս կոիվը մարմնի հետ իր գործնական արտահայտությունը գտավ ամենից առաջ վանական և ճգնողական կյանքի մեջ։

Եվ ահա այս դարաշրջանի ծնունդն է Նարեկացին իր սրբակյաց վարքով և իր անմահ գրական վաստակով։

Ս. Գրիգոր Նարեկացին ծնվել է 951 թ.։ Նրա հայրը եղել է նշանավոր Խոսրով Անձելացի եպիսկոպոսը, որը հայտնի է հատկապես իր «Մեկնութիւն ժամակարգութեան» և «Մեկնութիւն պատարագի» աշխատություններով։

Մանուկ հասակից կորցնում է մորը և տարվում ս. Սանդուխտի վանքը, որը հիմնադրել էր իր մորեղբայր Անանիա Նարեկացին և որը հետագայում Նարեկացու անունով ստացել է Նարեկ անունը՝ ի հիշատակ Գրիգորի ծննդավայր Նար գյուղի։ Գրիգորը կրթվում և սնվում է Անանիա Նարեկացու շնչի տակ, որը եղել է ժամանակի նշանավոր վարդապետներից մեկը և կոչվել «մեծ փիլիսոփայ, երեւելի վարդապետ, այր անուանի և գիտնական»։

Այստեղ Գրիգորը ձեռք է բերում բազմակողմանի գիտելիքներ և կրոնական լուրջ պատրաստություն։

Գրիգոր Նարեկացին չունի կենսագրա-

կան հարուստ տվյալներ։ Պատճառը գուցե այն է, որ նա իր ժամանակը գերազանցապես անցկացրել է վանքում, ուր միշտ կրթվելով էին միևնույն երևույթները՝ աղոթել, կարդալ, գրել, դաս տալ, խրատել և ապա դարձյալ աղոթել ի խորոց սրտի։

Նա միայն մի աշխարհ է ճանաչում՝ իր ներքինը, իր սիրտն ու միտքը, իր հոգին ու հայեցողական կյանքը...

Նարեկացին մեծ հոչակ է վայելել իր ժամանակակիցներից այն աստիճան, որ նրան սրբացրել են իր կենդանության օրոք իսկ։ Ժողովուրդը բազմաթիվ հրաշալի պատմություններ է հյուսել նրա մասին։

Մեկ կողմ թողնելով այդ պատմությունների ճշմարտացիության հարցը, այդ գրույցներում ապացուցվում են երկու բան։ Նախ այն, որ բանաստեղծը իր կենդանության օրոք իսկ ժողովրդի մեջ հոչակված և սիրված է եղել իբրև հրաշագործ, սուրբ մի անձնավորություն։ Այնուհետև այն, որ նա ունեցել է նաև հակառակորդներ ու թշնամիներ, որոնք շատ հավանաբար իր ժամանակաշրջանի ծույլ ու մարմնասեր հոգևորականներն են եղել։ Նրանք հալածել են Նարեկացուն, նրան կոչել «ծայթ» մականունով և մեղադրել թոնդրական աղանդին հարելու մեջ։

Գրիգոր Նարեկացին մահացել է 1003 թ. և թաղվել նույն վանքում, ս. Սանդուխտ կույսի գերեզմանի մոտ։

Հայաստանյայց եկեղեցին ամեն տարի տոնում է ս. Գրիգոր Նարեկացու հիշատակը մեր մյուս թարգմանիչ վարդապետների հետ միասին։

Հարուստ և բազմաժանր է Նարեկացու թողած գրական ժառանգությունը։ Նրա ստեղծագործության երախայրիքը «Երգ երգոց»-ի մեկնությունն է՝ գրված 26 տարեկան հասակում, Գուրգեն Արծրունի Անձնացյաց թագավորի խնդրանքով, 977 թ.։ Այս մեկնությամբ Նարեկացու հիմնական նպատակն է եղել՝ հերքել «Երգ երգոց»-ին վերագրված աշխարհիկ բովանդակության մեղադրանքը և ցույց տալ, որ խորհրդապաշտորեն հարստ եկեղեցին է, փեսան՝ Զրիստոսը, հետևաբար՝ ամուսնության անկողինը սուրբ է։

Այնուհետև Մոկաց Ստեփանոս եպիսկոպոսի խնդրանքով 1000 թ. գրում է 3 ճան՝ «Պատմութիւն Ապարանից խաչին», «Ներքող ս. Խաչին» և «Գովեստ ս. Աստուածածնի»։

Բացի սրանցից ունի նաև 2 այլ ներքոյներ՝ նվիրված «Ս. Առաքելոց», և «Ս. Յակոբայ Մծբնայ Հայրապետին», 3 զանազան՝ «Ի Գալուստ սրբոյ Հոգւոյն», «Ի սուրբ եկեղեցի» և «Ի սուրբ Խաչն Աստուածընկալ», նաև թվով 20-ից ավելի տաղեր և մե-

ղեկներ և մի թուղթ ընդդեմ թոնդրակեցի-
ների:

Սակայն Նարեկացու ստեղծագործության
գլուխ-գործոցը «Մատենան Ողբերգութեան»
հոյակապ գործն է, գրական-կրոնական
աբանչելի մի կոթող, որը Աստուծոց հայ ժո-
ղովրդին տրված երկրորդ Աստվածաշունչն
է:

«Մատենան Ողբերգութեան» պոեմը սըր-
տաբոխ աղոթքների մի շտեմարան է: Իսկ
ի՞նչ է հասկացել Նարեկացին աղոթք առե-
լով: Այս հարցի պատասխանը նրա մոտ հա-
մախ գործածվող հետևյալ արտահայտու-
թյունն է՝ «Ի խորոց արտի խօսք ընդ Աս-
տուծոյ», իսկ ավելի պարզ բառերով ասած՝
աղոթքը Աստուծո հետ մտերմիկ, սրտաբաց
ու սրտաբոխ խոսակցություն է:

Աղոթքի ժամանակ ոչ միայն հավատաց-
յալն է Աստուծո հետ խոսում, այլ նաև
Աստված իբրև հայր՝ հավատացյալի հետ:
Եվ այսպիսով աղոթքի միջոցով երկու հոգի-
ներ շփվում են միմյանց հետ, անվերապա-
հորեն և անկաշկանդ: Հետևաբար քրիստոնե-
յա հավատացյալի համար իր կյանքի ամե-
նաերջանիկ վայրկյանները նրանք են, որոնց
ընթացքում նա այս ձևով աղոթում է Աստ-
ծուն ինքնաբոխ և համարձակ՝ թափելով իր
սրտի բոլոր ցավերը, բոլոր բաղձանքները
Նրա առջև, և փոխադարձաբար Նրանից
ստանում ներշնչում, հոգևոր ուժ, սրտի գո-
հունակություն:

«Աղոթքի մեջ ավելի լավ է ունենալ մի
սիրտ առանց խոսքերի, քան թե խոսքեր՝ ա-
ռանց սրտի», —ասել է իրավամբ անգլիացի
հայտնի մտածող Ժան Բոնյանը: Անգամ մեկ
նախադասությունից բաղկացած աղոթքը
շատախոսություն է, եթե անկեղծ չէ:

Գրիգոր Նարեկացու կյանքը սկզբից միմ-
չեվ վերջ եղել է աղոթքի մի կյանք: Եվ ա-
ղոթքի մեջ է նա փնտրել իր ներքին գոհա-
ցումն ու կյանքի բոլոր հաջողությունները:

Որովհետև աղոթքը երկնային դռների
բանալին է: Եվ այս մոգական բանալիով
Նարեկացին բացել է իր առջև երկնքի դռնե-
րը:

Եվ ահա այս աղոթող հոգու մրմունջների,
նրա ալեկոծ ներաշխարհի անդնդային ո-
րոտների արձագանքն է հանդիսանում
«Մատենան Ողբերգութեան» պոեմը, որը ժո-
ղովրդական լայն զանգվածներին ծանոթ
է ավելի «Նարեկ» անունով:

«Ողբերգութեան» մեջ աղոթքները հիմնա-
կանում գրված են հետևյալ թեմաներով՝ փա-
ռաբանություն առ Աստված, հոգևոր խոր-
հորդածություններ, հավատքի դավանանք,
մեղքի իրականության արտահայտություն,
խոստովանություն, գլջում, պաղատանք

փրկության համար, Աստծուն միանալու և
նրա հետ էախառնվելու սրտագին բաղ-
ձանք:

Գրվածքի մեջ տիրական գաղափարը հո-
գու փրկությունն ձեռք բերելու համար մեղքի
դեմ մղված շարունակական պայքարն է:

«Ողբերգութեան» մեջ կան երեք մեծ իրա-
կանություններ՝ ԱՍՏՎԱԾ, ՄԱՐԴ և ՄԵԴԲ:

Աստված ստեղծել է աշխարհը պարզ,
մաքուր վիճակում: Սակայն երևան է եկել
մեղքը: Մարդը հետևել է նրան և իր այդ
վարմունքով ապականել աշխարհը:

«Ողբերգութեան» մեջ մարդը համեմա-
տում է իրեն Աստուծո հետ, զգում նրա մե-
ծությունն ու անհուն սրբությունը, ակնածում
նրա առջև, ամաչում և իրեն ոչնչություն
համարում: Բայց նա երբեք չի հուսահատ-
վում, այլ հավատալով, որ Աստված բարի է
և անսահման սիրո տեր, հուսադրում է ինքն
իրեն, որ ձեռք կբերի իր փրկությունը:

Նարեկացին այս փրկությունը պատկերել
է հետևյալ կերպ.

«Ընչոյս ողջունի կապեալ ընդ շնորհիդ՝
Ի Քեզ միանալ անբաժանելի» (Բան ԻԴ):

Այսինքն՝ Մարդը Աստուծո մեջ և Աստված
մարդու մեջ: Եվ այս փրկությունը լինում է
միայն Աստուծո շնորհիվ, փրկություն, որ
նա բաշխում է մարդկանց, բայց ոչ բոլորին:
Մարդն ինքն էլ պետք է աշխատի այդ շնոր-
հին արժանանալ, իսկ դրա համար նա
պետք է ունենա հավատ, հույս և սեր: Նա
պետք է այդ ամենով հաղթի մարմնին,
պետք է ազատվի նրա կրքերից, մաքրվի ա-
մեն մի աշխարհիկ երևույթից: Բայց հնարա-
վոր է արդյոք ուրանալ մարմինն ու աշ-
խարհը: Այս անհնարինությունն ահա Նա-
րեկացու համար դառնում է ներքին հուզ-
մունքների աղբյուր, ֆիզիկապես և հոգեպես
նրան տառապեցնում է: Բայց դա միաժա-
մանակ դառնում է իսկական քնարերգու-
թյան աղբյուր, աղբյուր մի այնպիսի բանաս-
տեղծության, որով ապաշխարողը պատկե-
րանում է մեզ իր ներքին ողջ ձգտումներով,
իր գալարումներով ու ասարտոններով:

Եթե ապաշխարողը չի կարողանում հեշ-
տությամբ հասնել իր նպատակին, դրա
պատճառն այն է, որ մարդը մարմնից կապ-
ված լինելով հանդերձ, միաժամանակ խա-
ղալիք է երկու ներհակ ուժերի միջև՝ Աստու-
ծո և սատանայի. Աստված ձգտում է նրան
բարձրացնել, իսկ սատանան՝ չարը, նրան
հետ է քաշում: Մարմնի վրա իշխում է սա-
տանան, որ ամեն տեսակ հրապույրներ
ստեղծելով՝ մարդու մեղքի, փորձության
մեջ է ձգում շարունակ:

Իսկ մեղքը, ըստ Նարեկացու, այն ամենն
է, ինչ որ աշխարհային է:

Նա ճնշվում է մեղքի բեռան տակ, ուստի

բուռն սաստկությամբ նկարագրում է ավելի մեղքի զգացումը, մեղավոր մարդուն, քան մեղքը: Նա տառապում է մեղքի հետևանքներով: Իր միատիկական ձգտման մեջ նա մի րոպե անգամ հոգու անդորրություն չունի, որովհետև միշտ տեսնում, գտնում է, որ սատանան՝ մեղքի ստեղծողը, իր աներևույթ լեզուններով կանգնած է իր առջև:

Ու ապաշխարողը միշտ դիմում է Աստծուն:

Բայց զարհուրելին այն է, որ բարեբար ու ողորմած Աստված բանաստեղծի բոլոր աղերսանքների ու հարցումների դիմաց կարծես մի անտարբեր ու խոր լռություն է պահում և երբեք չի հայտնում, թե նա այդ բոլոր աղերսանքներից հետո պիտի փրկվի, թե ոչ:

Եվ այսպես առաջ է գալիս մեծ Ողբերգությունը:

«Նարեկը» ինքնատիպ է իր գաղափարներով և ցույց է տալիս տիպար վանականի շփումը Աստուծո հետ վերացման պահերի մեջ: Այնտեղ ամեն ինչ արտաբերվում է և հարազատ: «Նարեկը» մի աղոթագիրք է, որ Աստուծո առջև է բացում հավատացյալի սրտի իղձերն ու հոգու թրթռումը: Այն իրավամբ համեմատվում է Օգոստինոսի «Խոստովանությունը» և Թովմա Բեմբացու «Նմանություն Յիսուսի» գրքերի հետ:

Եթե «Մատենան Ողբերգութեան»-ի մեջ պատկերված է հոգու և մարմնի անհուսալի և ողբերգական պայքարը, ապա տաղերի մեջ տիրում է թեթևություն, զվարթություն:

Նարեկացին տեսնում է բնությունը, զմայլվում է, հրճվում է հոգին, ու ծնվում են բնության և սիրո բանաստեղծությունները:

Սակայն Նարեկացու սերը մի որևէ նյութական էակի հետ առնչություն չունի: Նրա սերը աննյութական է, հոգեկան:

Նարեկացու տաղերը հիմնականում բաժանվում են երկու խմբի.

ա) կրոնական թեմայով գրված տաղեր.

բ) տաղեր, որոնց մեջ կրոնական բովանդակությունը արտահայտված է այլաբանությամբ, իսկ բուն բովանդակությունը, այս կամ այն չափով, ունի կյանքի ընդգրկում:

Գրական-գեղարվեստական տեսակետից առանձնապես աչքի են ընկնում երկրորդ խմբի տաղերը:

Ինչպես երևում է տաղերի վերնագրերից («Տաղ Ծննդյան», «Տաղ Հայտնության», «Տաղ Հարության», «Տաղ Վարդավառի», «Մեղեդի Աստվածածնի» և այլն), յուրաքանչյուր տաղ նվիրված է եկեղեցական համապատասխան տոների և հավանաբար դրանք գրվել են նույն տոների առիթով և ունեն օրհնաբանական նշանակություն:

Տաղերի արժեքը կայանում է նրանում, որ

Նարեկացին այդ տոները պատկերել է ոչ թե սովորականի պես, ինչպես արվում էր իրենից առաջ, այլ այլաբանորեն, կենդանի բնությունից վերցված, շոշափելի պատկերներով:

Այսպիսին է, օրինակ, Ծննդյան տաղը, որը մի ներքող է Աստվածածնին ուղղված, ամբողջովին բանաստեղծական ներշնչանքով գրվածք, ուր վերացական Աստվածածինը մարմնավորվում է, պատկերվում ինչպես կին՝ իր բոլոր գեղեցկություններով:

Մինչև Նարեկացին բնությունը մոտք չի գործել հոգևոր բանաստեղծության մեջ: Նարեկացին է, որ առաջին անգամ և այնքան վարպետորեն կերտում է բնության շոշափելի պատկերներ: Նարեկացին սիրել է բնությունը, սիրել նրա ամեն մի մասնիկը, սիրել ջրերը, լեռները, ծառերը, ծաղիկները, մարդկանց: Եվ այս սիրով է, որ քերթել է իր տաղերը:

Նարեկացին քրիստոնյա Հայաստանի մեծագույն քերթողն է:

Համար է նա, բավատացել է գործով անմահանալու ճշմարտությանը և գրել.

«...Ու թեպետ որպես մի մահկանացու
պիտի վախճանվես,
Բայց այս մատյանի հարակալությամբ
կմնամ անմահ»:

Վերջացնենք մեր խոսքը Հովհաննես Թումանյանի հետևյալ բառերով.

«...Մի կոթող կա, որ թերևս մի օր հայությունը կբարձրացնի Վանա ծովի ափերին, Նարեկա ժայռերի վրա, որ նա էլ երկնքին պատմի, «ի խորոց սրտի» Աստուծո հետ խոսի ու դեպի վեր ուղղի «Ձայն հառաչանաց հեծություն արտի ողբոց աղաղակի...»:

Եվ կատարյալ կլինի: Թող լսեն և՛ երկինքը, և՛ երկիրը: Եվ պետք է լսեն, որովհետև այստեղ արդեն հայի լեզուն չի, որ խոսում է, բերանը չի, որ պատմում է, կրակոտ սիրտն է, որ այրվում է երկիրը բռնած, տանջված հոգին է, որ մոնչում է մինչև Երկինք»:

Ապա սկսվում է երեկոյի գեղարվեստական բաժինը:

Բեմ է բարձրանում վաստակավոր արտիստուհի և անվանի ասմունքող Սիրվարդ Մեսրոպյանը:

Հանգչում են դահլիճի լույսերը:

Բեմում բոցկտում են երեք մոմեր՝ դրված քանդակազարդ գրակալի վրա: Իսկ գրակալի առջև կանգնած է սևագգեստ վանականը՝ արվեստագիտուհին:

Բեմի խորքից, հոգևոր ճեմարանի սաների կատարմամբ, մեղմությամբ հնչում է «Ընկալ բաղբրությամբ Տէր Աստուած հօգօր» (Բան ԺԲ) մեղեդին:

Եվ մոմերի աղոտ լուսավորության ներքո
շարժվում են վանականի շրթունքները.

«Ընդունիր հյուսվածքն այս աղիողորմ
հեծեծանքներիս

Եվ այս բանական մկերն հոտոտիր
Որպես անարյուն զոհաբերություն...»:

Եվ աղոթում է վանականը արտաբուխ ու
սրտաբաց...

Դահլիճում ծփում են Նարեկացու աղոթք-
ները ճաշակով ընտրված հաջորդականու-
թյամբ, որոնք կազմում են հիմնական երեք
մեծ խմբեր. աղոթքներ՝ մկիրված Հայր Աստ-
ծուն, աղոթքներ՝ մկիրված Հիսուս Զրիստո-
սին, և աղոթքներ՝ մկիրված ս. Կույս Մա-
րիամ Աստվածածնին:

Մերթ ընդ մերթ, գեղարվեստական լա-
վագույն ընտրությամբ, հնչում են կրոնական
զանազան մեղեդիներ, ստեղծելով հոգեպա-
րար մթնոլորտ:

Ծնորհալի արտիստուհի Սիրվարդ Մես-
րոպյանը մոտ մեկ ու կես ժամվա ընթաց-
քում մեծ վարպետությամբ, ճշգրիտ ու յու-
րահատուկ մեկնաբանությամբ ներկաներին
է հաղորդում Նարեկացու «Մատենան Ող-
բերգութեան» հոյակապ գործը իր ոճական
առանձնահատկությամբ, հնչեղությամբ և
նարեկյան թափով:

Վերջում արտիստուհի Սիրվարդ Մեսրոպ-
յանին ուղղված օրհնության և գնահատան-
քի ջերմ խոսք է ասում Վեհափառ Հայրա-
պետը՝ հատկապես շեշտելով, որ ս. Գրիգոր
Նարեկացին ոչ միայն կենդանի է եղել իր
ժամանակին, այլ կենդանի է մնալ այսօր և
կենդանի կմնա հավիտյան: Եվ այս գործում
շնորհակալական աշխատանք է կատարում
սիկ. Սիրվարդ Մեսրոպյանը, որը արժանի
է ջերմ գնահատանքի և Մեր օրհնությանը:

ՍԱՄՎԵԼ ՍԱՐԿԱՎԱԳ ԴԵՏՐՈՍՅԱՆ

